

службових осіб та доведення ухвал суду до широкої громадськості. Сьогодні з проблематики корупції накопичено достатній обсяг емпіричного матеріалу, що потребує його структурування з подальшим поясненням виявлених процесів та тенденцій за допомогою низки теоретичних конструкцій. Тому очевидно є необхідність вивчення корупції з використанням загальнонаукових та спеціальних принципів наукових досліджень на системній основі, в межах новітньої наукової системи знань про економічну корупцію в економічних відносинах – корупціології. Оскільки економічна корупція сьогодні є однією із серйозних загроз національній економіці, то корупціологію слід вважати одним з напрямів економічної безпекології.

Список використаних джерел

1. Рікер П. Історія та істина / пер. з фр. В. І. Шовкун за наук. ред. Т.С. Голіченко. К. : KM Academia: Пульсари, 2001. 393 с.
2. ТОП-5 корупційних скандалів сучасності. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/1959440-top5-korupcijnih-skandaliv-sucasnosti.html>.

Козлова Юлія Сергіївна,

експерт відділу досліджень та міжнародного співробітництва Академії фінансового моніторингу

«КЕЙСОВЕ ЗВІТУВАННЯ» ПРО ПІДОЗРІЛІ ОПЕРАЦІЇ ЯК СПОСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ

Трансформація економічних відносин обумовлена новими викликами. Відповідно дедалі складніше стало вести боротьбу з відмиванням доходів, однією з головних причин яких є корупція. Міжнародна спільнота досить активно об'єднується та налагоджує співпрацю задля боротьби з легалізацією «брудних» коштів. Одним з напрямків такої діяльності є розробка та впровадження відповідної правової бази. Україна не стоїть осторонь цієї проблематики та майже 20 років є частиною світового механізму, діяльність якого спрямована на запобігання та протидію відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ), відповідно до орієнтирів міжнародної групи з розробки фінансових заходів (FATF).

Важливим кроком стало прийняття нової редакції Закону України від 6 грудня 2019 року № 361-ІХ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон) [1], базою якого стали 40 рекомендацій FATF [2], виконання вимог IV Директиви Європейського Союзу (2015/849) [3] та Звіт за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки України (MONEYVAL) [4].

Однією з новел цього Закону є вимога щодо повідомлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу Державну службу фінансового моніторингу (далі – FIU) про підозрілі операції із запровадження так званого «кейсового звітування». Вищезгадана Директива ЄС передбачає інформування FIU шляхом подання звіту чи обґрунтованого висновку за власною ініціативою. Обов'язок такої подачі виникає у відповідних суб'єктів, якщо є підозра або достатні підстави підозрювати, що кошти, незалежно від їх суми, є надходженням від злочинної діяльності або пов'язані з фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення, а також надання відповіді у строки, встановлені нормативно-правовими актами, на запити FIU з метою отримання ним додаткової інформації щодо виявленої підозрілої операції (діяльності).

Свою підозру, наприклад, банки припускають виходячи із положень затверджених у внутрішніх документах з питань фінансового моніторингу. Розробляючи індикатори підозрілості фінансових операцій, банк визначає кількісні межі для тих індикаторів, які містять кількісні характеристики (зокрема «істотне збільшення», «великі обсяги», «значна сума», «регулярно»), а також під час розроблення правил/сценаріїв відбору фінансових операцій має враховувати ризик-профіль клієнта, інформацію, яка отримана в результаті здійснення належної перевірки клієнта та іншу доступну йому інформацію (зокрема отриману від правоохоронних органів) [5].

Банк також забезпечує виявлення фінансових операцій, що не відповідають очікуванням банку з огляду на:

1) заплановану клієнтом майбутню діяльність під час установалення ділових відносин із ним (ураховуючи анонсований обсяг фінансових операцій, види послуг до використання);

2) ризик-профіль клієнта (зокрема фінансові операції, що здійснюються клієнтом, не мають раціонального обґрунтування, ураховуючи інформацію, отриману в результаті здійснення заходів належної перевірки, або не є типовими для клієнтів, подібних за розміром, діяльністю, величиною доходу, соціальним статусом) [5].

У внутрішніх документах банк має врахувати усі засади, що дадуть змогу виявити підозрілі операції та підозрілу діяльність клієнта. Найефективніше це можна буде досягнути, використовуючи системи автоматизації, діджиталізації та відповідне програмне забезпечення для виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу.

У разі наявності фактів, що свідчать, або можуть свідчити про здійснення клієнтом підозрілих фінансових операцій або неможливості спростувати свої підозри за результатами вжитих заходів, банк залежно від обсягу таких фінансових операцій приймає рішення про надсилання повідомлення про підозрілу фінансову операцію чи про підозрілу діяльність, та складає обґрунтований висновок щодо такої операції, або діяльності [5].

Цей обґрунтований висновок щодо підозрілої фінансової операції забезпечує максимально чітке та всебічне викладення своєї підозри та інших обставин, фактів, подій, що призвели до виникнення такої підозри. Обґрунтований висновок вважається складеним належно, якщо зміст викладеної підозри після ознайомлення з таким висновком є зрозумілим для третьої особи з досвідом у сфері ПВК/ФТ (особи, іншої від тієї, яка працювала над його складанням) [5].

«Кейсовий метод» є новизною для національного законодавства і світової спільноти. Банки, певним чином, поряд із застосуванням ризик-орієнтованого підходу переходитимуть до нової форми, яка має стати поштовхом до розвитку та імплементації міжнародних стандартів.

Таким чином, вимоги Закону передбачають новий напрям діяльності для відповідних суб'єктів національної системи фінансового моніторингу, яка полягає у виявленні підозрілої фінансової операції, її аналізі та передачі «кейсу» з обґрунтованими підставами підозрілості до спеціально уповноваженого органу в сфері протидії відмивання доходів, а також для подальшого розуміння роботи усіх державних органів, залучених до запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

2. FATF (2012-2020), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF, Paris, France. URL: www.fatf-gafi.org/recommendations.html.

3. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>.

4. Звіт за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки. Україна, грудень 2017. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/03/zvit_ukr.pdf.

5. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 19.05.2020 № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text>.